

Abonnement pour un an
250 Piastres
Edition spéciale. 500 ptrs.

Adresse:

« Idjtihad » Constantinople

Téléph. St. 865

XXIII ème ANNÉE

15 Septembre 1927, No 236

اجتهاد

IDJTIHAD

علمی، ادبی، اقتصادی، صناعی، صحی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکی [۲۴ نسخہ]

تور کیا ایچون ۲ بچق، خارج ایچون
۳ بچق، اعلا کاغدایسی ہ لیرادر.

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلندہ « اجتہاد ٹہوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی اوچنچی سنہ

نومرو ۲۳۶ - ۱۵ ایلول ۱۹۲۷

ایچنده یوکسک حقایق آریان بر متفکرک صفات معبودی برلشه من. شبهه یوق در که بر کیره ارتکاب ایتدیکمز آنده خاطر لادیغمز اللهک اسمی، غفور و رحیم در؛ معیشت مسأله سی تحلی ایدنجده ربک بالخاصه رزاق عالم اولدینی عقل مزه کلیر. یالکمز علم ایچون معبودک صفاتی ثابت در؛ علم او نی ایلیک، کوزلک و طوغر و لوق مفهوم لرینک مجمع کمالی طایر و بوم مفهوم لر او نی کائناتک شریکمز شارعی طایما مزه مانع اولماز. بزی منحصر حق، خیره و حسنه سوق ایتملری شرطیله ملکات عقلیه مزده علم نظر نده انبیای کرام در؛ طوغرو، کوزل وای الهام لر مز بر جبریل امین اولدق لری کبی! زیر ا بواوچ طریق اوچنده وجدان زک بوله جنی آنجق معبود حقیقی اولابیلیر. هر وجدان یالکمز کندی دینی ایله مأجور و معاتب اولمالی در. هر هانکی بر دین ما کنه سنده کندیسینی برتکرک یاخود براسطوانه ظن ایدره ک ادیان سائر دینی تعصب ثقلی ایله ازمکه قالدیشمق بشری حماقتلرک الک غلیظی در. بناء علیه متجاوز هندلی محرره انکلیز محکمه سنک ترتیب ایتدیک مجازاتی تمامیه محله مصروف بولیورم؛ ویدیورم که یریوزنده آنجق عدالتله، نور ایله و علویته دوشونلر حقیقی دیندار لر در.

جناب شهاب الدین

بریکدیر دیک تحریفات ییغینلردن نور که ینلر حقایق کبی اباطیلی ده ایضاح ایدر لر و معذور کورور لر. بواعبار ایله مذهب بهائی بیله بکا طار و محدود کورونیور، چونکه بر دائره اخونده جمع ایتک ایسته دیک یالکمز ادیان ساهویه در. علمک نظری هیچ بر دینه استهزا ایله تعلق ایتمز و هیچ بر دین حقه خصوصیتله قیصقانجلق کوسترمز. او آنجق حقیقتک غیرتتی کودر و دین موضوع بحث اولنجه بیلیر که حقیقت آنجق نسبی اوله بیلیر؛ هر عصر بشریتک آری بر معبودی اولماسنی طبیعی کورور و عصر لرجه یاشایان قوتلی دینلر ده ایچریسندن کچدکلری عصرلرک اجتهاد تمغالرینی بولور. علم آکلامشدر که نه قدر ترقیه مساعد اولسه بر دین بذاته مستعد ترقی دکل در؛ و ارضی اولسون، ساهوی اولسون هر دین آنجق یرینه بر دیکری قائم اولمق صورتیله تکامل ایده بیلیر؛ بو جهته اونه کی تاریخلر کبی تاریخ ادیان ده بر «صفحات تکامل سلسله سی» تشکیل ایدیور. قبله لرک نهایتمز تعددینه رغماً شبهه یوق در که هر دین «خالق جهان» استناد ایتک ایسته؛ خالق جهان ایسه بشرک ذهنی ایچون ابدی بر «لایلم» در. اوکا اعاده ایتدیکمز اوصاف هانکی دین ایله متدین اولور سهق اولام، وجدان زک نسج و احتیاجنه کوره تنوع ایدر. آج و جاهل بر چوبان نظر نده کی معبودک اوصافی ایله رفاه

مسائل اقتصادی:

نزهت کیم یورز؟

جنورده ده یالکمز قونوشولان و یا یازیلان دکل اووراده دوغان فکر لر حائر اهمیتدر. قونفرانس برسنه طرفنده اک بیوک صلاحیتله احضاری قومیسون اعضا لری طرفندن حاضر لانان مهم مقدارده ایستاتستیک و تنقید و ثائق قارشوسنده بولوندی. طوپلایه بیله جکی بتون موادی طوپلادی. در حال کوردی که بومواد غیر کافی و یاخود غیر منتظم ایدی و بوندن خلاصه چیقارمق قابل دکلدی

بین الملل جنوره قونفرانسی شمیدن ماضی به انتقال ایتمشدر. عمومی بر قید سزلق ایچنده ختام بولان بوقونفرانسه سند اتخا ذ اولونان مقرراتدن مطبوعاته دک آز بحث اولونمشدر. لیند برغک طیاره ایله اتلانتیک کچه سی، انکلترونک سوویه تله قطع مناسبت ایتمه سی دقت عامه یی معاصر تاریخک مرحله لرندن برنی تشکیل ایده جک اولان بروقه دن چورمکه کافی کمشدر.

بوغداي، كومور، ات، منسوجات، بزورك جهلسي
و شيقه مقابلنده توزيع ايدملك، هپسنة نظارت ايتمك ايجاب
ايد يوردى .

*
**

حرب بيتديكى وقت متفقلى محاربه ميدانلرندن اوزاغه
باقنجه حرب تخريباتنك هريره توسع ايتمش اولديغى
آكلاديلر. بناء عليه مواد ابتدائيه نك برنوع اجتماعيلشد.
يرلمسى ديمك اولان بواصولى محافظه ايتمك، اوني جمله
ممالكه تشميل ايتمك، قره دى آچنه مساعد اتلافات
ماليهي ابقا وحقى اونلرى توسيع و اكمل ايتمك و بو آج
اهالى يي قوش كي بسله يرك اونلرى كنديلرني باو پلامغه،
طوغرولماغه و كندى فانادريله اوچماغه مقتدر قيلمق
ضرورتى حاصل اولدى .

*
**

يهوده يره اوغراشيلدى . مدهش خودكاملق،
چابوق و چوق قازانمق فكرى هرشيئه غلبه ايتدى .
حقيقى منفعتلرني كورمك ايستميهن رجالك موقعلريني
سوء استعمال ايدن دولترك بونده بيوك حصه مسؤوليتلرى
واردرد. ايجلرندن بعضلرى هيچ اولمازسه بونك جزاسنى
چكديلر .

*
**

اونو تاممليدركه صلح قونفرانسى ائناسنده يالكز
آمرىقاليله انگليزلر برشى عرض ايديله جك خالده
ايديلر؛ ديكرلرى فرانسزلر، ايتاليانلر، بلچيقاليلر، كند-
يلرى محتاج معاونت ايديلر و بناء عليه، غالب ويا كنديلرندن
ده دها پریشان برخالده مغلوب مملكتلر ايچون هيچ بر
شى ياپامازلردى. آمريقا هيئت مرخصه سنك سينه سندن
شرو صيحه قوپدى. war is over « حرب بيتمشدر »
ينه ايشاره اولكى كبي باشلايهلم... سربستى .

*
**

سربستى، بتون تشكيلاتك بتون قونطرولك، بتون
ضمانك ختامى ديمكى. بو، شيقاغو وانكلكتره تاجرلرى
ايچون اردولرده صرف اولونمق اوزره باو پلامش و حرب
بازارلرينك قابانماسى مناسبيله اللرنده قالمش اولان ذخاير
استوقلرينك سورومنى تأمين ديمك ايدى. بو، متوسطلرك

ديكر تدقيقات ديكر تحقيقات لازمدى و جمعيت اقوام
اداره سى، چاليشمايه دوام ايتلى ايدى قطعى هيچ برشى
سويلنمه مش ويا پيلمه مشدى .

*
**

چونكه قونفرانس اويله عظيم مسائل قارشوسنده
قالدى كه بر حمله ده و بردفعه ده بونلرك حل ايديله لرى قابل
دكلدى . حرب عموميدن متولد مسائل سياسيه صلح معاهده
نامه لريله ايني كوتوتنظيم اولنمشدى؛ لكن حدودلرى دكيشن
قاريشيق برآورپاده هرشى يكيدن يالمق لازمك يوردى؛
ايمپراطورلقلرك ييقلديغى يرلرده يكي ملتله ظهور ايتمشدى
بونلر هرشيئ، قوانينى، اداره يي چابوقاق تنظيم و دولتلر
شكلنده تأسس ايتمك يعنى اسكى مملكتلرك عصرلر ظرفنده
موقع فعله چيقارامادقلرى شيلرى برقاچ آي ظرفنده
ياقمق مجبوريتنده ايديلر؛ بونده حربك موجب اولديغى
خراپيتلردن صوكرا، پارسى، تجارلسىز، وامتعهي نقل
امكانى اولمقسز ين همده آجلقدن، يورغونلقدن بيتاب
قالمش قانسز اهالى ايله پايينه جقدى !

*
**

تجارتك و مالى ايشلرك يولاريني اللرنده طوتان
دولتلر، حرب تشكيلاتنى محافظه ايتمش اولوبده اوروپا
پياسه سى اوزرينه براصول وقاعده تحتنده مداخله ايتمش
اولسه لردى، همان فوق البشر اولان بوايش صورت
مخصوصه ده قولايلاشه بيليردى. قاچ دفعه لره، اعاشه ايچون
طوپلانان عالى مجلسلر، ويا اقتصادى مجلسلر ائناسنده
اساس تشكيلاتك محافظه و حال صاحده ده تطبيق و ايشلرك
شيمديكى كبي تصادفه براقلمامسى تميناتى اظهار اولنمشدى.

*
**

حربك اسراف و اتلافى اودرجه ده ايدى كه صوك
ايكى سنه ظرفنده مواد ابتدائيه نك توكنمك اوزره
اولديغى كورولدى . محاصره تضيق آلتنده ترك سلاحه
اجبار ايچون دشمنلرى اوندن محروم ايتمك ايجاب ايتسه
بيله بونلرى باخصوص متفقلايچون صاقلامق لازمكه چكى
آكلاشيلدى و وثيقه ايله ارزاق توزييعى اصولى كنديلكندن
تأسس ايتدى . ابتدالرى نول، يعنى وسائط نقليه، صوكرا
بالذات امته نادر اوليوردى .

محتكر لرک، ايش بايانلرک، هر شيدن محروم و تعريف اولماز
امتعي آلتون آغرلغنده صاتون آلان مملكتلره ايلك
كلن اشخاصك طالعي و مظفرتي ایدی . بويله جه بتون
حرب سنه سی صید ایدیلان برسنه لك اسکی و کوبره کبی
قوللامقندن باشقه بر شینه یارامیان ریتغا بالقاری
آلمانیاه سوق اولوندی که مقابلنده مجلس عالی طرفندن
احسان ایدیلان « اعاشه واعانه » ایچون بر میلیار آلتون
مارق آلدی ورومانیا، کندی طوپراقلرینه اکمک
اوزره تخملق بوغداي ایتدیکی وقت رومانیاه بوغداينک
مانیتوبا بوغداينک فیائی دوشورتمیه جکندن امین اولمق
ایچون اوکا بوغداي رینه اون ویردیلر .

بونک منطق نتیجه سی نه اولدی ؟ اك صوك واسطه
تأديه لرندن محروم قالمش، کندی کندیلرینه بر اقیلمش و فضلہ
اوله رق انکلز و آمریقالیلر طرفندن تنبلك و کوشه کلک ایلہ
اتهام اولمش آوروپا مملکتلری بر آرایه طوپلانیدیلر، آرالنده
بر تدبیر بولماغه چالیشدیلر . هر یرده مالی بحران باشلادی ،
چونکه یاشامق لازمدی . ساخته پارایایدیلر ؛ هر بری لندن
کلدیکی کبی ایشک ایچندن چکیلدی . داخلده موادغدايیه یی
حفظ ایدیه بيلمک ایچون دولتر بونلرک اخراجی منع ایتدیلر .
خارجدن کلن محصولات ایلہ مملکتلری طولدر مامق و موازنه
تجاریه آچيغه بر فیردن قویمق ایچون کومروك رسومی
آرتدیردیلر . اجنیدن صاتون آلامق ایچون داخلده
یتشیدرمکه چالیشدیلر . خلاصه بتون دنیا و یاخود همان
مهم بر قسم خلق اك مضر واک غریب معاملات اقتصادیه
وصرافیه کندیلرینی ترك ایتدیلر .

* *

اکر آمریقالیلر آوروپای دهایی طانیوب آکلامش
اولسه لردي، حربی متعاقب ظهور ایدن دهشتلی بحرانک
اوکی آله بیلردی . لکن اونلر یالکیز برشی دوشوندیلر
بر کره صلح عقد اولنور اولماز مملکتلرینه دونمک
و آوروپا ایشارینه قاریشماق . انکلز لره کلنجه : بونلر
آکلايوب بیسیدکلری حالده آمریقالیلری تعقیب و دول
متحده دن نه آز زنکین، نه آز قوتلی کورونمامک ایچون
هرشیده اونلری تقلیددن بشقه برشی دوشونمورلردی .

آوروپانک بو حال تذبذبدن کندی قورتارایلمسی
معجزه در . بولشه ویزم استحکاماتی آرقه سنه چکلمش
اولان روسیه یی بر طرفه بر اقام؛ لکن دیکر دولتلرک هبسی
اداره لرینی تسیق و ترتیب ایتمکه و یاشاماغه موفق اولدیلر .
افکاره سلامت کلدی و نصایح اکسیک اولمادی .
۱۹۲۰ تشرین اولنده بروکسلده انعقاد ایدن قونفرانس بعض
مالی فورموللر احداث ایتدی . صوکر ۱۹۲۲ ده کی
جنوه قونفرانسی کلدی . جمعیت اقوام آوستریایی وبعده
مجارستانی اضمحللادن قورتاردی که بونلر سفالتلرندن ماعدا
اعمارنامیلہ امثالسز بر طاقم تکلیفات آلتنده از یلوردی ؛
بوندن قورتولدیلر و یاقورتولور کبی اولدیلر . اوندن صکره
Dawes داوهس پلانی ده آلمانیایی تخلص ایتدی .
جنوه دن ایکی سنه صکره همان بتون دولتلرک امور
مالیه لری و پارالری اصلاح ایدلمش بر حالده ایدی . اک
صوکر ، فرانسه دخی بیوک بر قوت صرفیلہ کندی
طوغرولتدی .

* *

اونو تیه لم که مالی قاریشیق دوام ایتدیکی مدتیجه
وضعیت اقتصادی یی دوزلتمک ممکن دکلدی رفاه حاله
مالک صانیلان شوویا بو مملکت ، حقیقتده ، سفالت ایچنده
ایدی چونکه پاره سنک قیمتسز لکی اوجوز حاصل ایتمک
و صاتمغه مساعد ایدی حالبوکه اجنیدن برشی صاتون
آلامیوردی . یالکیز بر قاچ آیدن بری درکه آوروپا
مملکتلرینک اقتصادیا تی ایوجه کورمک قابل اولدی .
و بونک ایچوندرکه جنوره قونفرانسنده ابراز اولنان
وثائق نا کافی بولوندی چونکه اونلر اویلہ بر دوره عائد
ایدی که آوروپا دولتلرینک اکثرنده ثابت بر پاره نک
بولونماسی مقایسه لری غیر ممکن قیلا یوردی ، واحصائیات
بتون اساسدن محروم ایدی .

* *

قونفرانسک میدانه قویدیغی بر حقیقت وارسه اوده
صورت عمومیه ده آوروپا مملکتلری هیئت مجموعه سنک
وضعیت اقتصادی لرینک سریعا کسب صلاح ایتمکده اولماسیدر .
بو وضعیت هنوز حربدن اولکی درجه یی بولمامشدر
فقط بونک ایچونده چوق زمان لازم دکلدر ؛ آوروپا

ضرر ایراث ایتیهك زرع ایتیلیدر چونكه برینك رفاه
حالی هپسینك رفاهیتندن متحصدر لکن دها ایلرینه
کیتمک فائده لی دکلدرد.

*.

قونفرانسك، اصول حمایه ایله سربستی مبادله
آراسنده برصورت صریحه ده بیان رأی ایده مه می بوندن
نشأت ایدور. هولاندا و انكلتره کی تجارتله یاشایان
و بعض محصولات اساسیه دن محروم اولان دولتر بالطبع
سربستی مبادله طرفداریدرلر. آمریکا دول متحده سی
کی بشقه لرینه احتیاجی اولانلر و کندی باشلرینه یاشایانلر
بالعکس حمایه بی التزام ایدرلر. هر ایکی طرفده ده افراط
تهلکه لیدر مع مافیه آوروپا چوق یوکسك موانعی آزالتار
و بعض مبادلات تأسس ایده رك و کومروك تعرفه و اصوللرینك
ساده لشدرمه و توحید ایدلمسیه لك چوق منافع الده ایده بیلیر.

*.

کذا صنایع قومیسونی، دخی طبقی بوقدر کورولتویی
موجب اولان (قارتل) لرك یعنی استلافات و مقاولات
تجاریه نك دواى كل اولدیغی کورمشدر. واقعا بونلر
بیوك خدمتله ایفا ایده بیلیر فقط سوء استعمالی، احتکاره،
انحصاره و فیتاتلرك ترفعه بادی اولور. لکن قارتل لرك
تدقیق، عمله لره و پاترونلرك مرخصلرینه صنفلر آراسنده کی
مخاصاتك صنعتك صوك سوزی اولمادیغی کوسترمشدر؛
قومك قومه «افقی» محاربه سی اقتصاد نقطه نظرندن چوق
بهالی یه مال اولدیغی ورشی کتیرمدیکی جهتله بسبتون
اورته دن قالمیلیدر، حالبوکه صنفدن صنفه مأمورایله
آمر، عمله ایله پاترون آراسنده کی اولان «عمودی» محاربه
بویله دکلدرد. اوراده باخصوص الده ایدیه لك بیوك ترقی
واردرد، اخلاق اجتماعی وفهم و ادراك خصوصنده کی ترقی.
راسیونالیزاسیون یعنی چالیشانك دها بی صورتده تنظیم
و تشکیلی، عملیه کی ایشنده خصوصیت پیداسنه
و مساعی بی، اعمالاتی، فائده سز واسطه لری تقیحه مساعد
اوله جغندن بالتیجه مالیت فیتاتك تناقضه، عمله اجر تنك
تزییدینه، و باخصوص ساحه بیعی توسیع ایده رك عمله دن
بر مسته لك، بر مشتری پامغه بادی اوله جقدر.
بوقطه خصوصیه دائر آمریقالیلردن اوكره نه لك چوق

صلاح یولنده دول متحده آمریکا، جنوبی آمریکا،
باخصوص هندستان و اقصادی شرق مملکتلرینك سرعته
طوغر و مالرینی تعقیب ایتدی. آوروپاده اصوللر هنوز
فنادر: تشکیلاتده نقصان وار، کومروك رسومی چوق
و نقلیات مشكلدر. آوروپا ابتداری کندی نه یاردیم
ایده بیه جكلك خطاسیله اون سنه غایب ایتدی. شمیديك
شالی آمریقا بوندن متأثر دکلدرد چونكه اونلرك استهلاکی
همان كافه حاصلاتلرینی احما ایدور. حالبوکه انكلتره
بوندن شدتله مضطربدر. نه اكدی ایسه اونی بیچور.
لکن قونفرانسده کی ارباب وقوف - چونكه
مرخصلر انحق صلاحیتلرندن دولای اوریاه چاغیر -
لمشردی بناء علیه حقیقی ارباب وقوف ایدیلر - بك
قیمتلی بر طاقم حقایق اظهار ایتدیلرکه بونلری تأمل
ایده جكلك و بو حقایق کندی سعلرینه و جمعیت اقوامك
مساعیسنه بر طریق امین و مؤسس اوزرنده استقامت
چیزمکه مساعد اوله جقدی. قونفرانسك مقرراتنده
و بیاناتنده واضحا کورومدکلرندن دولای بونلری
آریجه اراؤه ایتك لازمه دندر.

*.

بوحقایقك برنجیسی شودرکه هیچ اولمازسه اقتصاد
نقطه نظرندن آوروپا دول متفقه سی تشکیلی یعنی آوروپانك بر
کومروك ساحه سی اوزرنده توحیدی حال حاضرده
بر خیالدر.

آوروپا اساسلی صورتده مختلفدر. عینی لسان و تشکیلات
اجتماعیه یه مالک عینی عرق طرفدن مسکون امریقا دول
متحده سیله مقایسه اولنه ماز. آوروپا طرق مختلفه ایله
مدنی قبول ایتش و اصللری مختلف دولتردن مرکبدر.
صلح معاهده لری، یالکزر ساکن اولان عرق اساسنه
کوره یکی ملتلر تشکیل ایدرك بو اختلافی تصویر ایتشلر
ومایت و داخلی استقلالیت حسنی تشدید ایتشلردر. بوندن
شونتیجه حاصل اولورکه هر دولتك کندی اوصاف
مخصوصه سی، یاشامق و ترقی ایتك ایچون کندیلرینه
مخصوص سبیلری واردرد و عینی قواعدی بونلرك هپسنه
تطبیق ایتك قابل دکلدرد. هر کس لندن کلدیکی قدر
کندی باغچه سنی قواعد ساله تعقیب ایدرك و قومشولرینه

شیرمز وارد. اولر عملیه و مأموری - قوللرینی قابل اولدینی آز بر اجرت مقابلنده کیرادیان بر انسان کبی دکل - بر شریک کبی بر معاون کبی تلقی ایدرلر. عمله اوراده عمله حیثیتله و کلیری تزیدایدرك قازانمغه مجبوردرد چونکه یالکز محصولک تزایدی اجرتی آرتدیره بیلیر.

*.

ایشته قونفرانسی بتون دیکرلرندن تفریق و تمیز ایدن باشلیجه خطوط بونلردرکه تفکری و ذهنک چالیشمانسی دعوت ایدرلر. انسانیتک، آوروپانک-تقبالدن چوق امیدوار اولملرینی اثبات ایدرلر. طبع انسانیتک تعدیلی اولنرك سعادت حالی کندی اللرنده در. اولره یوکسه لیمک دها ایی آرامق، و باخصوص وهرشیدن اول ارالرده بر برینه معاونت ایتک یکدیگرینه ضرر ایراشندن توقی ایتک کندیلکلیرینی محافظه ایدرك یکدیگرینه استناد ایتک و بوده اشخاص ایچون اولدینی کبی اقوام ایچونده بر حقیقتدر.

شیمدی به قدر بحث ایتدی کمز و مرخصلرک پارلاق نطقلر ایراد ایتدکلری روسیه بالفعل هیچ بر وظیفه ایتامشدر. سووویتلر بو باده بر درس عبرت تشکیل ایتشلردر. مادی معنوی نکته خرابی به، سفالته دوشمانک ایسته نیلیرسه نه یامامق لازم کله جکینی کوستردیلر.

بناء علیه قونفرانس سووویتلره اولان مناسبات، اشیانک حال حاضرنده، دیکر دولتلره هیچ بر فائده نی موجب اوله میه جغنی کوستردی. انگلیزلر دها ایلری به کیتدیلر و بر چوق مدت صبردن صکره بو مناسباتک بعضاً مضر اوله بیله جکینی کوردیلر. بو چیفته تجربه موسقو حالتی خلقنی اقناع ایده بیله جکمی؟ نه وقت یا کلش یول طوتدقلرینی آ کلایه جقلردر؟ نه وقت روس خلقنک پریشانلغی نهایته ایریشه جکدر؟

ژاق سه یدو دن

ترجمی: عالیشان زاده ا.ح

فلسفه مباحثی:

دینی فیمتار، اخلاقی فیمتار

وضعیتی بوتون بوتون باشقادر. (آنه سوسیولوژیک) دیرکتوری دور قایم مجموعه دینی حادثه لره نهدن اوقادار فضلیر ویرلد. یکنی ایضاح ضمیمنده (شونک ایچین که، دیوردی. دینی حادثه لر بوتون دیکر حادثه لرك ویا هیچ اولمازسه بوتون دینه بیله جک درجه ده حادثه لرك توخومنی تشکیل ایدر؛ بونلر اوندن مشتقدیر دین، مبدأدن اعتباراً، فقط قاریشیق بر حالده بوتون عناصری حاویدر؛ بو عناصر کندی آرالزنده ویک طرزده حل و ترکیب اولونه رق اجتماعی حیاتک مختلف تجلیاته وجود ویرمشدر. ماصال و افسانه لردن علم و شعر دوغدی. بر قسم صنعت دینی تزینتادن و مناسکدن چیقدی. بزم عالم حقنده کی فکریز، روح حقنده کی فلسفی دوشونجه لریمز، اخلاق و حیات حقنده کی ادراکز و بونلرك ایلک شکلری اولان دینی عقیده لر بیلنمزه آ کلاشیلماز بر شکل آلیر. اقربالق اساسنده دینی بر باغ

وفاقی یالکز فرانسه ایچین ده کیل، بوتون منورلر عالی ایچین تلافی قبول ایتمز بر ضیاع اولان (امیل دور قایم) دن صوکر صوروبون کرسیسنده اونی استخلاق ایدن پروفیسور (بوغله) مستقبلک تالی معلملرینی ده احتوا ایدن بر کتله یه (قیمت لرك تکاملی) عنوانی آلتنده مسلسل درس لر ویرمش و بو درس لری ۱۹۲۲ ده طبع ایتشدی. بو کون شو مقاله یه او کتابک بر بحثی اساس اتخا ایدیورم.

اخلاق یالکز دینه ای استناد ایدر، بعضیلرینک ادعاسی کبی دینی اولمایان تربیه نك نتیجه سی بر (هیچ) میدر؛ یوقسه لاشیک تربیه ده بر (وارلق) میدر؛ بحث بوکا عائد مناقشه لری حاویدر. (بوغله) مختلف مؤلف لرك دین و اخلاق حقنده بر برینه ضد اجتهاد لرینی بیلیرن تعریف لردن صوکر دوام ایدرک:

«شبهه سز دیور، بزم اجتماعی مکتبمزک بو خصوصده